

Syndafallet

(1 Mos 3:1-24 NUB)

Det är lätt att underskatta betydelsen av syndafallet. Kanske för att den innehåller inslag som kan uppfattas som mytiska eller alltför fantastiska för att kunna tas på allvar, kanske för att någon erkänd pastor eller förkunnare sagt som Wikipedia att syndafallsberättelsen ska ses som en "mytologisk händelse" utan historisk förankring. Men ett historiskt syndafall är en nyckel till att förstå vem Gud är, vilka vi är och varför världen ser ut som den gör.

För många människor i alla tider har det varit svårt att förstå hur kristna kan tala om en god och kärleksfull Gud när världen är så full av lidande och ondska som den är. Syndafallet är lösningen på denna synbara motsägelse. Den värld som Gud skapade var alltigenom god, vi – hans fallna avbilder – har gjort den till vad den är. Men låt oss ta det hela från början.

Om Gud är god och skapade en god värld – varifrån kom då det onda, och satan själv? Det är uppenbart att det syndafall som beskrivs här i det tredje kapitlet har föregåtts av en himmelsk motsvarighet – ett uppror i ande-/änglavärlden. Somliga bibeltolkare ser i detta en anledning att läsa in oerhörda tidsrymder mellan de första verserna i Bibelns första kapitel, något som teistiska evolutionister brukar vilja göra av andra skäl (se faktaruta 6). Men det är en förhastad slutsats. Det vi kan veta säkert är att vid tidpunkten när satan frestar Eva så är satans fall redan ett faktum. **FAKTARUTA 31** ▶

FAKTARUTA 31

När skedde upproret i himlen och satans fall?

Låt oss utgå från att Gud verkligen skapade världen på en 6-dagarsvecka som han själv uttryckligen sagt (i t ex 2 Mos 20:11) och från den klassiska bibeltolkningsprincipen att låta bibeltext förklara bibeltext.

Änglarna är skapade varelser (Kol 1:16). Enligt Jobs bok var de ("Guds söner") närvarande när jorden grundlades (Job 38:6-7). Eftersom Gud mot slutet av den sjätte skapelsedagen utbrast: "Det var mycket gott" måste det ha avsett både himlarna och jorden och den rimliga slutsatsen blir att upproret i himlen då ännu inte hade ägt rum. Eftersom Gud välsignade den sjunde dagen kan vi rimligen utesluta även den.

Bibeln avslöjar inte mycket om satans natur, men det finns bibelställen som brukar anföras som indicier på att hans fall förorsakades av högmod – exempelvis 1 Tim 3:6.¹ Den hebreiska grundtexten i 1 Mos 3:8 antyder att HERREN med regelbundenhet brukade vandra omkring i trädgården. Det kan tolkas som att det gick ett antal dagar eller veckor efter skapelseveckan innan syndafallet ägde rum.²

Om vi resonerar från andra hållet: När Eva föder Kain (1 Mos 4:1) var syndafallet redan ett faktum, eftersom Kain var född som syndare, det visade sig tydligt i hans karaktär. Eftersom Adam och Eva var "nyskapade" och utan några defekter i sin arvs massa och dessutom hade fått en befallning av Gud att vara fruktsamma och föröka sig kan man förutsätta att Eva blev gravid tämligen omgående, men eftersom ägglossning sker en gång i månaden finns det ett teoretiskt tidsspann på upp till ungefär 4 veckor innan Evas första ägglossning. Det kan också nämnas att det inom judendomen finns en tanke att det gick sju dagar från skapelseveckan till syndafallet, med motiveringen att avståndet mellan det judiska nyåret Rosh HaShannah (i år 8 sep) och den stora Försoningsdagen Yom Kippur (i år 15 sep) är just 7 dagar. ▶

Men skulle en så omvälvande händelse som ett änglauppor ha kunnat ske inom loppet av någon eller några få veckor? Det finns åtminstone ett par anledningar till att det är fullt tänkbart:

1. Änglarna lever normalt i en andlig dimension där tid mycket väl kan upplevas mycket annorlunda än på jorden. Även modern relativitetsteori betraktar ju tiden som någonting relativt som beror på faktorer som gravitationens styrka och den hastighet med vilken man färdas.
2. Änglar är inte människor och det är inte alls självklart att deras intellektuella och kommunikativa förmågor kan jämföras med människors. Konspirationer skulle mycket väl kunna spridas mycket snabbare i himlen än i vår värld, även utan våra sociala medier.

Slutsatsen blir att det inte finns någon anledning att lägga fram några hypoteser om andra världar eller okända tidsrymder, varken för att bereda plats för biologisk evolution eller som här det himmelska upproret.

NOTER

1. Vissa bibelutläggare och tidiga kyrkofäder brukar också referera Jes 14:12-14 och Hes 28:15 som i första hand handlar om Babels och Tyrus kungar. Vissa av formuleringarna tycks stämma bättre in på en högt uppsatt ärkeängel. Men det är gissningar.
2. Luk 10:18, Upp 12:7-13

PXFUEL

FAKTARUTA 32

Ormar som talar?

Att en orm skulle tala är naturligtvis en fullständigt absurd tanke för en sekulärt präglad nutidsmänniska. Och sådana är vi ju alla mer eller mindre. Några naturvetenskapliga skäl till att tro på just detta inslag i syndafallsberättelsen finns det inte.

Men en kristen som kallar sig bibeltroende kan inte låta sig begränsas av naturvetenskapliga resonemang i fråga om det som hör Bibeln och Guds rike till. Det finns en andlig verklighet som är precis lika påtaglig som den fysiska/materiella; en välgrundad erfarenhet bland trons folk och samtidigt en utopi för den som brister i tro. Så det naturliga för oss i fråga om den här saken bör vara att inte söka i naturvetenskapen utan på andra ställen i Bibeln.

Talande djur i Bibeln – finns det andra exempel på det? Ja, ett: Bileams åsna (4 Mos 22:21-31). Aposteln Petrus refererar till händelsen i 2 Pet 2:16. Inget i texten antyder att det skulle ha varit någon andevarelse som talade genom åsnan, det tycks ha varit Gud som gav åsnan själv möjlighet att tala till Bileam och förmana honom – ett underverk av en något annan karaktär, men som knappast är mindre än när satan besatte ormen i trädgården.

För just det är den troligaste förklaringen: satan tog ormen i besittning. Att andeväsen kan göra sådant vet vi från Matt 5:13 där Jesus tillät onda andar att fara in i 2000 svin. Och att sådana har förmågan att tala genom sina "värdorganismer" är heller inget som är främmande för bibelläsaren.

Men borde inte Eva ha reagerat på det märkliga i situationen? Med tanke på hennes begränsade erfarenhet av jordelivet kanske det inte var så konstigt - det lär ha varit så många nya upptäckter varje dag att hon kanske inte lyfte på ögonbrynen över en talande orm. Och om man tillåter sig att spekulera, så kanske Bileams talande åsna rentav var en glimt av situationen före syndafallet – tänk om åtminstone "högre" ryggradsdjur faktiskt kunde kommunicera med människor i Edens trädgård på ett mycket mer explicit sätt än människor som lever nära sina husdjur förmår göra idag? Tanken är fri... En mindre långsökt förklaring är förstås att Eva var så fokuserad på det ljuvliga trädets frukt att hon hade tunnelseende och inte reagerade av det skälet.

En sak är klar: Om satan hade valt att uppenbara sig i någon annan gestalt så kunde han ha gjort det. Han talade till Jesus i öknen (Matt 4). I vilken gestalt vet vi inte, men eftersom Bibeln refererar till honom som "den gamla ormen" (Upp 12:9, 20:2), finns det inga bibliska skäl att ifrågasätta det.

Han uppträder som en talande orm, något som får många läsare – i synnerhet de som är snara att betrakta 1 Mos 1-11 som poesi – att associera till fablernas värld. Men det finns en rad bibliska skäl att tänka ett varv till. ◀ FAKTARUTA 32

Evas och Adams synd bestod egentligen mindre i ätandet som sådant än av otron, valet att misstro Skaparens goda vilja för dem och deras val att hellre förlita sig på illusionen om det egna förståndets överlägsenhet. Och i aningslöshet och okunnighet om att det fanns (finns) en ond makt som vill förleda och förvränga Guds Ord. De förleddes att fokusera på en inbillad brist i stället för ett faktiskt överflöd på allt gott som kunde tänkas. Det är ett tillstånd som de flesta av oss lider av som Adams barn.

Benägenheten att falla för frestelsen att "bli som Gud" (3:5) är djupt rotad i den mänskliga naturen. Det skulle senare visa sig vid tornbygget i Babel och kommer troligtvis att åter-

upprepas i den sista tidens avfallna "prostituerade" kyrka (Upp 17:1, 16, 19:2).

Syndens konsekvens blev att Adam och Eva valde att gömma sig undan HERRENS ansikte. Det är vad synden gör med oss – vi skäms, drar oss undan och förlorar vår frimodighet inför Gud och människor. Guds dom innebar bland annat att Han från och med nu gjorde detsamma i förhållande till människan – sedan dess är HERREN osynlig för människans fysiska ögon; synlig bara för trons. Bibeln ger en hemlighetsfull och lite dubbel bild av Guds synlighet; det blir extra tydligt om man jämför vers 11 och vers 23 i 2 Mos 33. Lösningen på hemligheten kan ligga i det svar som Jesus gav lärjungen Filippos när han bad om att få se Fadern: "*Jag är i Fadern och Fadern i mig*" (Joh 14:10-11). I så fall var det HERREN, Kristus, som vandrade i lustgården och som senare uppenbarade sig "ansikte mot ansikte" med bland andra Abraham och Mose. ▶

WIKIMEDIA

FAKTARUTA 33

Syndafallets biologiska konsekvenser

Rom 8:18–25 beskriver en skapelse som på grund av syndafallets förbannelse befinner sig i "ett tillstånd av tomhet" (v. 20) och "under förgängelsens slaveri" (v. 21) och som "vårdas som en kvinna som ska föda barn" (v. 22). En noggrann läsning av 1 Mos 3 visar på ett antal områden där Guds dom vid syndafallet påverkade levande organismer:

- Ormen miste sina ben – v. 14 (som kuriosa kan nämnas att fossil av ormar med ben har påträffats i Israel och Sydamerika)
- Kvinnan skulle föda med smärta – v. 16 (antyder att bäckenet blev trängre)
- Marken förlorade produktionsförmåga – v. 17 (kanske förändringar i den mikrobiologiska floran som försämrade näringsförhållandena)
- Marken gav tistlar och törnen¹ – v. 18 (växters taggar och tornar är omvandlade bladanlag. Förändringarna kan ha skett genom mutationer.)
- Fysisk död. Den första människokroppens härlighet gick förlorad, människan dog i andlig bemärkelse och senare även i fysisk. Den fysiska döden kunde ha förhindrats av tillgången till livets träd, men det tillät inte Gud. Evtigt fysiskt liv i en andligt död kropp är någonting fruktansvärt. Den andliga döden som drabbade de första människorna i Eden var det

omvända mot det som sker i en människa när hon kommer till tro på Jesus: Hon har då "gått över från döden till livet" (Joh 5:24) och i ett senare skede får hon evigt liv även i fysisk bemärkelse (1 Kor 15:51-52).

- Eftersom människorna skapades till att vara nakna kan man dra slutsatsen att blodsugande insekter inte existerade i Edens trädgård från början. Det hade inte varit särskilt "gott". Det styrker antagandet att myggor, knott, bromsar och andra organismer då fortfarande livnärde sig av växtsafter (1:30) och ännu inte hade muterat och ändrat sina beteenden. Parasitism som fenomen är alltså sekundärt i skapelsen; det fanns inte från början. Det är oklart från bibeltexten när vissa djur blev predatorer och människor i praktiken började äta animalisk föda, men klart är att människan fick Guds uttryckliga tillåtelse till det först efter syndafloeden i och med förbundet med Noa och hans söner (9:3).

NOT

1. Observera den intressanta detaljen att Jesus blev iklädd just en törnekrona vid sin korsfästelse – symbolen för syndafallets förbannelse. Det illustrerar att han omintetgjorde förbannelsen när han dog på korset. "Hela skapelsen väntar med spänning på att få se Guds barn uppenbaras" (Rom 8:19). När han återvänder i sin härlighet och uppståndelsen från de döda äger rum ska skapelsen "befrias från förgänglighetens slaveri och få del av Guds barns härliga frihet". Det är bara en tidsfråga.

Men syndafallets konsekvenser tog sig många andra uttryck. Det var inte bara människan som påverkades utan hela kosmos och villkoren på jorden på många olika plan ▲ FAKTARUTA 33

Allt tyder på att vi människor är de enda biologiska varelser som är andligt och moraliskt djupt klivna – vi vet vad som är rätt, gott och sant, men är oförmögna att handla konsekvent därefter. Vi är på det sättet andligt funktionshindrade. Det är ett onaturligt tillstånd som kräver en förklaring. Ett historiskt syndafall är en sådan. Alternativet – en evolutionär förklaring – skulle möjligen förklara människors klivenhet i ett modernt samhälle, men inte tidiga kulturernas och inte "naturfolkens".

Människans förhållande till synden kan sammanfattas i tre satser: Adam och Eva skapades syndfria men med förmå-

gan att synda. Alltsedan syndafallet saknar vi förmågan att låta bli att synda. Efter uppståndelsen kommer vi att sakna förmågan att synda!

Vår klivenhet innebär att vi handlar i strid med vårt samvete och ådrar oss en skuld inför Guds renhet och helighet. Trots det frågar Gud efter oss, trots att han vet att vi syndat: Adam, "Var är du?". Det uttrycker Guds hjärta, hans kärlek och omtanke och längtan efter försoning. Och Guds plan för försoning och återupprättelse finns uttryckt redan i berättelsen om syndafallet i form av det som brukar kallas "protoevangeliet": "Jag ska sätta fiendskap mellan dig och kvinnan och mellan din avkomma och hennes. Han kommer att krossa ditt huvud, och du kommer att hugga honom i hälen." (v. 15) FAKTARUTA 34 ►.

GERD ALTMANN PIXABAY

SPÅR EFTER SYNDAFALLET

• Människan är den enda biologiska varelse som på olika sätt ger uttryck för en onaturlig kluvenhet mellan vad hon innerst inne vet är rätt och hur hon faktiskt väljer att leva, och som aktivt förstör jordens miljö och sina egna relationer genom sina ord och handlingar.

Enligt Bibeln skapade Gud människan till att råda över skapelsen och alla andra levande varelser, men våra urföräldrar gjorde medvetet gjorde uppror mot Skaparens principer och skadade relationen med honom. Bibeln ger därmed en förklaring till människans onaturliga kluvenhet och hennes destruktiva inflytande på världen.

FAKTARUTA 34

"Protoevangeliet"

På flera ställen i redogörelsen för syndafallet går det att ana Guds plan att försona och återställa världen. Aposteln Petrus skriver att Gud förutsåg syndafallet och redan hade sin räddningsplan klar: *"Han [Jesus] var utsedd redan innan världen skapades, men det var först nu vid tidens slut som han uppenbarades för er skull."* (1 Pet 1:20).

1 Mos 3:15 utgör det så kallade "protoevangeliet", en sorts embryo till Guds kommande försoningsverk i Kristus: *"Jag ska sätta fiendskap mellan dig och kvinnan och mellan din avkomma och hennes. Han kommer att krossa ditt huvud, och du kommer att hugga honom i hälen."* Här antyds både jungfrufödseln i kvinnans avkomma (inte mannens, vilket annars avspeglades i alla manliga släkt-tavlor) och den kommande avkommans (Kristi) seger över satan på korset.

"Och HERREN Gud gjorde kläder av djurhudar åt Adam och hans hustru." (v. 21) Gud slaktade djur, och blod utgöts för första gången för att täcka människans nakenhet. I det ligger förebilden av Jesu blod som förmedlar försoningen med Gud, Fadern.

De nytestamentliga författarnas referenser till redogörelsen för syndafallet är många. Den första mannen benämns "den förste Adam" medan Jesus kallas den "andre" eller "siste" Adam. Analogin är uppenbar: *"Genom en enda människa, Adam, kom synden in i världen, och genom synden döden, och så dör alla människor, eftersom alla har syndat."* (Rom 5:12) *"Det står ju skrivet: 'den första människan, Adam, blev en levande varelse.' Men den andre Adam blev en ande som ger liv."* (1 Kor 15:45) *"Den första människan kom från jorden och var av jord, men den andra människan kom från himlen."* (v. 47)

Jesu släkttavla i Luk 3 visar på Jesu biologiska släktskap med den förste Adam.¹ Bibelns tydliga budskap att alla existerande människor är biologiskt släkt med Adam via Maria.² Det är en nödvändig förutsättning för att Jesus rent juridiskt skulle kunna inneha rollen som återlösare (Rut 4). Evangeliet om försoningen genom Jesus Kristus vilar med andra ord på förutsättningen att Adam var en historisk person och att han är alla människors urfader (Apg 17:26) Första Moseboken spelar roll!

NOT

1. Det finns skillnader mellan Jesu båda släkttavlor i Matt 1 och Luk 3. Den förstnämnda är skriven till judar och den i Lukas till hedningar (icke-judar). Utrymmet medger inte någon utläggning, men den intresserade läsaren hänvisas till den intressanta CMI-artikeln <https://creation.com/jesus-genealogies> (kortare: krymp.nu/ZRP).
2. Och juridiskt släkt med Adam genom Marias man Josef.